José Antonio Fortea
SUMMA DÆMONIACA. ÉRTEKEZÉS A DÉMONOLÓGIÁRÓL. AZ ÖRDÖGŰZŐ KÉZIKÖNYVE
Ford. Bruncsák István
260 oldal (Nagyvárad, 2019, Ihtys – Marana Tha)

A nagyváradi IHTYS kiadó gondozásában több jelenkori ördögűző katolikus pap műve jelent meg az utóbbi években. Elsősorban a mostanra világhírűnek mondható Gabriel Amorth és Francesco Bamonte atyák, illetve a jelen kötet szerzőjének, José Antonio Fortea atya most tárgyalt, eddig egyetlen magyar nyelvre fordított műve, a *Summa dæmoniaca*. Mindhárom szerző esetében közös szempont, hogy műveiket az ördögűzésben szerzett több éves személyes és gyakorlati tapasztalataik alapján írták.

Kifejezetten üdvösnek és hiánypótlónak mondható a kiadó vállalása, hogy megfelelő katolikus teológiai alapokon nyugvó műveket biztosítson olyan témában, amelyről az emberek többsége jellemzően hollywoodi filmekből tájékozódik. Ezen filmalkotásokról, minden járulékos hátulütőjük mellett, annyi pozitívum megjegyezhető, hogy felhívják a figyelmet az emberi létezésben is jelenlévő metafizikai eredetű rossz valóságára, és ezenfelül arra, hogy a gonosz hatalma szertefoszlik a még hatalmasabb szentséggel szemben. Legjobb esetben pedig felkelthetik az érdeklődést az exorcizmus tematikájának kiterjedtebb, hiteles forrásból való megismerésére, amire az utóbbi években egyre több lehetőség adott.

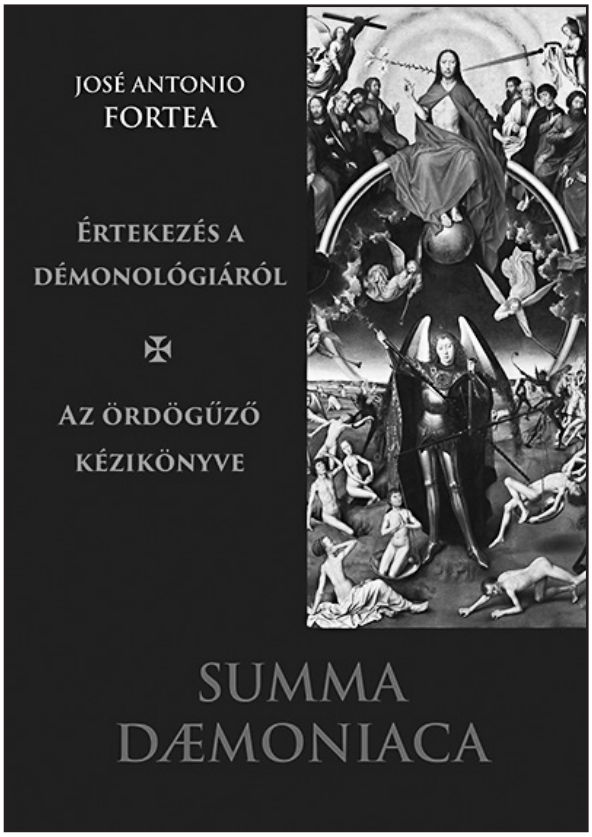
Ez azonban nem volt mindig így, és a filmek jelentőségét sem kitérő jelleggel kellett megemlítenünk, ugyanis a Római Katolikus Egyház 1970-től kezdődően egészen a ’90-es évekig majdnem teljes mértékben mellőzte az ördögűzés gyakorlatát. 1983-ban megszüntették a püspökök kötelezettségét egyházmegyénként legalább egy ördögűző kinevezésére, arra hivatkozva, hogy az addig sem teljesült megfelelően. Ezalatt a közel húsz év alatt Román kívül szinte egyetlen egyházmegyében sem végeztek ördögűzést vagy vizsgáltak ki megszállottságra utaló eseteket. Az egyház ezt a monopóliumát (is) átengedte egy világi tudománynak, a pszichiátriának. Az így kialakult helyzeten az Ördögűzők Nemzetközi Szövetsége kezdett el változtatni, amelyet 1990-ben hat pap, köztük Gabriel Amorth alapított és 2014-ben az Egyház is hivatalosan elismert. Közreműködésüknek köszönhetően 2004-től restaurálták a püspökök kötelezettségei közé az ördögűzők kinevezését, képzésükre pedig 2005-től nyílt újra lehetőség a Vatikánban. Ebben az időszakban látott napvilágot a modern kori ördögűző irodalom jelentős része, melynek a tájékoztatáson felül kiemelt feladata az esetleges exorcista utánpótlás minél szélesebb körű felkészítése.

Ezt a sort gyarapítja Fortea atya *Summa dæmoniacá*ja, melyet a szerző saját bevallása szerint is elsősorban a papság számára írt, de a laikusok számára szintén fontos ismereteket hordoz, tekintve a témát illető évtizedes mellőzöttséget. Összegző jellegének köszönhetően kiválóan alkalmas bevezető műnek, mivel számos olyan alapvetést tisztáz, amelyekkel talán a katolikus hívek többsége sem volt megfelelően tisztában az utóbbi időkben. A néhány kivételtől eltekintve szinte teljes egészében kérdésekből és azokra adott válaszokból álló három nagy fejezetéből az egymásra épülő első kettő, az „Értekezés a démonológiáról” és „Az ördögűző kézikönyve” szorosabb egységet alkotnak. Ezekhez „A rossz” című harmadik nagy egységben szereplő elmélkedések és kiegészítő kérdések lazábban, bizonyos esetekben pedig megkérdőjelezhető módon kapcsolódnak.

Az első fejezet dogmatikai alapokon törekszik tisztázni a rossz és a démonok eredetét,

vizsgálja a bűn és a kísértések létjogosultságának kérdését, s külön alfejezet foglalkozik az ördög előfordulásával a szentírási szövegekben. A fejezet végén a szerző több írást közöl kísértést elszenvedett szentektől és szerzetesektől. A fejezetben taglalt kérdések magukban is vaskos kötetek témájául szolgálhatnának, azonban Fortea atya elsősorban a szellemi és lelki élet gyakorlati szempontjai mentén vizsgálja ezeket. Amellett pedig, hogy az ördögűzést taglaló második fejezet szemléleti előkészítést ad, önmagában megálló egységként is tekinthető, mert számos olyan kérdést megválaszol, amelyeket manapság sokszor mintha kényelmetlennek tartanának bizonyos keresztény körökben. Többek között választ ad a manapság oly sokat hangoztatott közhelyes, ugyanakkor valóban fontos kérdésre, mely szerint, *„ha Isten valóban olyan jó és igazságos, miért engedte meg a rossz létezését?”* Ugyan válaszában semmi újat nem mond, mert nem is szükséges, egyszerűen tisztázza a keresztény alapvetést: az ember számára e világ az üdvszerzés színtere, az isteni próbatevés helyszíne, és *„a pokol minden ereje sem kényszeríthet a legkisebb bűn elkövetésére sem”*. Azt is mondhatnánk, az első fejezet nemcsak a démon, hanem a szabad akarat hatalmát is tisztázza, amelyből az ember egyaránt részesült és üdvének feltétele, Isten kegyelmét követően. Gazdag képet ad Isten jóságáról és mindent felölelő teljességéről, melyben létjogosultsága van a szabad akarat hatalmából megvalósuló gonosznak, de az minden próbálkozása ellenére sem sértheti az Ő kegyelmét.

A második fejezet módszeresen halad végig az ördögűzés gyakorlati vonatkozásain, bizonyos részei kifejezetten papoknak szólnak, de a laikusok szerepét is hangsúlyozza. Ellentétben a témát feldolgozó hollywoodi filmekkel, melyekben a latin imákat üvöltő pap és a természetfeletti erővel rendelkező megszállott eposzi párbaja az utolsó kétségbeesett pillanatban dől

el, Fortea atya leírásából sokkal prózaibb kép tárul elénk az ördögűzésekről és egyáltalán a megszállottság állapotáról. Ez utóbbi kapcsán hangsúlyozza, hogy amennyiben meg is valósul, elsősorban a démon test feletti uralmáról van szó, amely nem veheti el a megszállott addig elért lelki érdemeit és üdvét, s ilyenkor is csak korlátozott hatalma van a megszálló entitásnak. Az viszont a megszállott személyes döntésén múlik, hogy hitéletének javításával, szentségekhez járulásával távol tartsa magától a gonosz lélek további támadásait (a szerző olyan esetre is hoz példát, amikor ez nem valósult meg). Ugyanígy növeli az ördögűzés hatékonyságát a hívek közösségének imádságos részvétele a rítusban, amely jelentős mértékben hozzájárul annak hatékonyságához. Bár több fajtája van, megszállottságról csak legritkább esetekben lehet beszélni a démoni je-

lenségek sorában. Sokkal gyakoribbak a különféle kísértések, amelyek végigkísérik az emberi létállapotot és a szabad akaratból hozott döntés hatalmából bűnné válhatnak. Ennél súlyosabb esetben beszélhetünk démoni befolyásról, amelyek bizonyos sugalmak formáiban jelentkeznek, vagy akár helyek bizonyos fertőzöttségéről, és csak legvégső esetben a személy megszállottságáról. A fejezet végén konkrét esetekről is beszámol a szerző.

„A Rossz" címet viselő, rövidebb írásokat magába foglaló utolsó fejezetben némelyik szöveg létjogosultsága megkérdőjelezhető. A rossz ontológiai eredetét taglaló vagy a pszichiátriai betegségek és a megszállottság közötti különbségről szóló kérdésektől eltérően „A Harmadik Birodalom és a rossz" című rövid esszé nem illeszkedik a könyv addigi megalapozottságához és következetességéhez. A Harmadik Birodalom mostanra megszokottnak mondható démonizálása ellenére sem fogadjuk el azt a nézetet, amely szerint a II. világháború az „Élet Fája" és a „Jó és a Rossz Tudás Fája" követői közötti összecsapás *(sic!)* volt, melyben végül a jó erői győztek. Nem tehetjük ezt, figyelembe véve, hogy a „békét" két civilekre dobott atombombával érték el, majd a szövetséges erők győzelmét követő Isten- és emberellenes kommunista diktatúra körülbelül 100 millió ember életét követelte, közöttük nem kevés vértanúhalált halt egyházi személlyel és hívővel. Azt azonban a szerző is kiemeli, hogy ez az írás az ő meggyőződését tükrözi. Ugyanígy „A Rossz esztétikája" címet viselő esszé, amelyben a deformált szépség modern kori térnyerésének jelenségeit vizsgálja, habár csak részleges konklúzióra jut. Ez a két írás kevésbé illeszkedik a kötet jelentős részét kitevő katolikus tanításokra vagy tapasztalatokra alapozott szövegekhez, viszont betekintést adnak a szerző gondolkozásába. A kötetet tovább erősítette volna az idézett szerzők mellett egy irodalomjegyzék is, melyet részben kivált a magyar kiadás végén található lista az IHTYS Kiadó ördögűzéssel kapcsolatban megjelent további könyveiről.

A Római Katolikus Egyház tanítása alapján íródott *Summa dæmoniaca* a papok és világiak számára egyaránt jól használható alapműként szolgál a démonológia és az ördögűzés témáiban.

Juhász Kristóf

ÖRDÖGŰZŐ-TRILÓGIA
***William Friedkin:* AZ ÖRDÖGŰZŐ**
***John Boorman:* ÖRDÖGŰZŐ 2. AZ ERETNEK**
***William Peter Blatty:* ÖRDÖGŰZŐ 3.**
346 perc, 3 DVD (2004, Warner Brothers)

„És előszólítván tizenkét tanítványát, hatalmat ada nékik a tisztátalan lelkek felett, hogy kiűzzék azokat, és gyógyítsanak minden betegséget és minden erőtelenséget." (Máté 10,1)

A teremtett, más szavakkal, megnyilvánult világ része a „rossz", a „gonosz", ezt minden ember tapasztalja, de kevesen gondolkoznak el ennek eredetéről, okáról. A hívők számára is sokszor kínzó és nehezen megválaszolható kérdés, hogy miért van gonoszság, honnan származik, hol keresendő a válasz arra, hogy rendre megrohanja az egyes embert, emberek sokaságát, vagy éppen szervezett csoportjait. A tengernyi alávaló cselekedet, amelyekről hall az ember, elbizonytalaníthatják hitében még a mélyen hívőt is, ha nem sikerül kellőképpen artikulálni, s ezen túlmenően megérteni, hogy a dualitás világában, amely immáron az ősbűnt elkövetett ember hagyatéka, életének, boldogulásának színtere, a jó és a rossz örök harcban áll egymással.

A modern világot sokféleképpen lehet jellemezni. Az egyik lehetséges definíció szerint a modern világ steril, értékmentes, „semmilyen"